

Överförmyndarnämnden

Budgetförslag 2018 med plan för 2019-2021

Nämndens basuppdrag

Överförmyndaren är en kommunal förvaltningsmyndighet och en för kommunen obligatorisk verksamhet. All handläggning av nämndens ärenden verkställs av tjänstemän vid överförmyndarenheten som tillhör kommunledningsförvaltningen.

Nämndens viktigaste uppgift är att utöva tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare. Detta innebär att granska hur dessa ställföreträdare sköter sina uppdrag att företräda sina huvudmän, vilka inte själva kan tillvarata sina rättigheter. I överförmyndarens uppdrag ingår även att utreda lämpligheten av personer som visar intresse av att ta uppdrag samt att tillhandahålla utbildning för dem som utsetts till ställföreträdare. Det är tingsrätten som i de flesta fall fattar beslut om att anordna godmanskap och förvaltarskap och det är överförmyndaren som bistår tingsrätten med utredningar inför beslut. I vissa fall kan även överförmyndaren besluta om godmanskap. Det åligger också överförmyndarverksamheten att fatta beslut i samtyckesfrågor, exempelvis när det gäller arvskiften och fastighetsförsäljningar, besluta om arvode och ersättning till ställföreträdare med mera.

Överförmyndarnämndens utgångspunkt är att verksamheten ska kännetecknas av rättssäkerhet, tillgänglighet och trygghet. Verksamheten styrs bland annat av bestämmelser i kommunallagen, förvaltningslagen, föräldrabalken, offentlighets- och sekretesslagen och påverkas även av förordningar rörande statliga ersättningar.

Nämndens utmaningar 2018-2021

Överförmyndarnämnden står inför flera utmaningar kommande år. Flera nya lagstiftningar och ändrade förordningar kommer inom den närmaste tiden att träda ikraft som påverkar verksamheten ekonomiskt och arbetsmässigt. Exempelvis kommer så kallade framtidsfullmakter och behörighetsregler för anhöriga att införas under 2017. En framtidsfullmakt kan bli giltig när en fullmaktsgivare på grund av psykisk störning, sjukdom, skada eller liknande är ur stånd att ha hand om de angelägenheter som fullmakten avser. Lagförslaget ger också anhöriga rätt att i vissa fall ha hand om ekonomiska angelägenheter. Överförmyndaren föreslås bland annat utöva tillsyn i vissa situationer. Vidare kan verksamheten påverkas av flyktingströmmar i världen såtillvida att nämnden ansvarar för godmanskap för ensamkommande barn. En utmaning som nämnden står inför är de nya och förändrade reglerna kring uppehållstillstånd, åldersbedömning samt förändrade statsbidragsregler som redan har trätt ikraft eller planeras träda ikraft under 2017. Det är svårt att fullt ut bedöma konsekvenserna varför verksamheten måste bevaka, analysera och förbereda inför dessa förändringar, såväl externt som internt, för att bibehålla en rättssäker verksamhet. Därutöver måste nämnden ta med i beaktande att ärendeutvecklingen kan öka med kort varsel om flyktingsituationen förändras.

Uppdraget att vara god man eller förvaltare är ett frivilligt, personligt lekmannauppdrag. Utvecklingen visar på att det är fler personer som har behov av stöd utifrån en sammansatt livssituation, svår ekonomi och psykisk ohälsa. Det är en stor utmaning för överförmyndarverksamheten att hitta personer med tillräckliga och lämpliga kvalifikationer, som också är beredda att åta sig de allt mer komplexa uppdragen. För att ge ställföreträdarna ökad trygghet i sina uppdrag tillhandahåller nämnden möjlighet att få stöd i olika former eftersom den rådgivning som kan ges från överförmyndarverksamheten är av mer generell karaktär. Stödet kan underlätta rekryteringen och skapa trygghet i pågående uppdrag. Vidare är samverkan med andra verksamheter viktig, för att på ett effektivt sätt ta tillvara det engagemang som finns i samhället. Ett sådant exempel är Frivilligcentrum som prövas i Linköping för att underlätta för medborgare som på olika sätt vill engagera sig för att hjälpa andra människor.

När det gäller tillsynen av ställföreträdarna är detta en sammansatt och svår uppgift för överförmyndarverksamheten, som kräver att åtgärder vidtas när det finns skäl för det. Verksamheten kommer även fortsatt arbeta med att utveckla metoder för lämpliga och likartade bedömningar i tillsynen. Det är också viktigt att fortsätta arbeta med information och utbildning till ställföreträdarna i syfte att kvaliteten på deras redovisningar ska förbättras, men även tydliggöra innehåll och omfattning i deras uppdrag. Det finns också ett stort behov av att i större utsträckning nå ut och informera om överförmyndarverksamheten och ställföreträdaruppdraget till andra verksamheter, myndigheter och dylikt.

Ytterligare en utmaning för nämnden är att intensifiera digitaliseringsarbetet. Detta arbete kommer att bedrivas på olika plan; utifrån lagstiftning, kommunövergripande och nationella planer samt önskemål från ställföreträdare. Under perioden kommer verksamheten att bevaka och planera för dessa förändringar.

Behovet av att se över och förändra lagstiftningen inom verksamhetsområdet i stort är mycket angeläget. En översyn är viktig då föräldrabalkens bestämmelser inte är anpassade till dagens samhälle och då svårigheterna att rekrytera

tillräckligt med frivilliga krafter blir allt mer påtagliga. Nämnden fortsätter att bevaka och om möjligt påverka utvecklingen för översyn.

Politisk viljeinriktning för 2018 med plan för 2019-2021

Mål och styrande dokument

Så som kommunal förvaltningsmyndighet är överförmyndarverksamheten lagstyrd. Nämndens mål syftar till att öka rättssäkerheten och därmed tryggheten för huvudmännen, säkerställa att rätt stöd och insats ges samt stärka ställföreträdarna i sin roll. Detta kopplas till visionen i Majoritetens övergripande mål samt samverkansprogram, som bland annat uttrycker att stödsatser ska utmärkas av hög kvalitet och att den enskilde ska känna social och ekonomisk trygghet. När det gäller konkretisering av majoritetens visioner i form av indikatorer finns inga värden som direkt går att applicera på nämndens verksamhet.

Nämndens mål har justerats något det senaste året. De viktigaste målen syftar till att skyndsamt granska hur ställföreträdarna förvaltar huvudmännens ekonomi samt hur deras rätt tas tillvara. Tillsynen ska ske på ett så effektivt sätt som möjligt, samtidigt som det ska ske med god kvalitet. Det är viktigt att verksamheten reagerar på de allvarliga fel och brister som eventuellt förekommer och i dessa fall vidtar lämpliga åtgärder. Nämnden ska bevaka att förordnade ställföreträdare och förmyndare fullgör sina uppdrag på ett sådant sätt att huvudmännens rätt tas tillvara och att de inte ska lida rättsförlust. Nämnden avser att fortsätta arbeta med dessa mål kommande år.

Nämndens verksamhet omfattar en mängd personuppgifter och sekretessbelagd information. Därför är ett kontinuerligt arbete gällande säkerhet av största vikt. En första kartläggning har påbörjats gällande konsekvenser och anpassning till kommande dataskyddsförordning.

Nämnden återkommer i internbudgeten om hur ovanstående arbete ska bedrivas.

Strategiska utvecklingsuppdrag

Digitalisering

Överförmyndarnämnden berörs av det övergripande strategiska uppdraget för kommunen som rör digitalisering, framförallt områdena ”smart, effektiv och enkel förvaltning” samt ”uppkopplat, innovativt och hållbart”. Det är viktigt att verksamheten utvecklas för att tillvarata digitaliseringens möjligheter, så långt det är möjligt utifrån de lagar och regler som styr nämndens ansvarsområde. Nämndens information och kommunikation med medborgare och ställföreträdare ökar stadigt via digitala kanaler såsom hemsida och e-post. Detta innebär en ökad tillgänglighet och service men skapar också utmaningar gällande hantering av personuppgifter och sekretessbelagd information. Dokumentationen i ärendena sker idag i pappersform och en kartläggning kommer att genomföras för att undersöka hur informationsinhämtningen och handlägningsprocessen kan digitaliseras. Initiala kontakter har tagits med andra överförmyndarverksamheter och systemleverantör. Kostnader förknippade med kartlägningsarbete, investering, anpassning och lokal implementering är att vänta under den kommande planperioden. Även anpassning till det digitala arkivet kommer att bli aktuellt.

Personal- och kompetensförsörjning

Överförmyndarenhetens personal tillhör kommunledningsförvaltningen vid kommunstyrelsens anställningsmyndighet. När det gäller gode män och förvaltare har dessa ett personligt uppdrag och ingen anställning. Det är i de flesta fall tingsrätten som beslutar om att förordna gode mannen/förvaltaren, efter överförmyndarens förslag på lämplig ställföreträdare. Det är mycket viktigt för nämnden att det finns såväl kompetent personal som att verksamheten klarar att rekrytera frivilliga personer som är lämpliga och beredda att åta sig uppdragen och därmed det ansvar det innebär. För närvarande finns cirka 720 förordnade ställföreträdare som ansvarar för ungefärligen 1 400 pågående uppdrag. Som beskrivits ovan är detta en mycket stor utmaning för nämnden.

Etablering

Ytterligare ett strategiskt uppdrag för kommunen är ”etablering av nyanlända i Sverige”. Överförmyndarnämndens ansvar när det gäller nyanlända är att förordna och utöva tillsyn över god man för ensamkommande barn under asyltiden. När uppehållstillstånd beviljas ska en särskilt förordnad vårdnadshavare utses som tar över uppdraget efter god man, vilket åligger socialnämnden. Först därefter kan det bli aktuellt att verka för etablering och integration.

Indikatorer

Det saknas framtagna indikatorer för överförmyndarnämndens verksamhet att följa och redovisa under budgetperioden. Nämnden har inte heller något nämnds-specifikt utvecklingsuppdrag som ska följas upp.

Ekonomi

Nettokostnad Belopp tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
Budgetram enligt budget 2016-2017 med plan för 2018-2019 (KF 2015-11-24)	6 412	6 412	6 412	6 412
Uppräkning för pris- och löneökningar Övriga tekniska justeringar	122	122	122	122
Summa budgetram enligt budgetdirektiv	6 534	6 534	6 534	6 534
Nämndens förslag till budgetram				
Överförmyndarnämnden	530	530	530	530
<i>Specifikation förändringar och omprioriteringar</i>	-	-	-	-
Gode män och förvaltare, ej ekb*	5 941	5 941	5 941	5 941
<i>Specifikation förändringar och omprioriteringar</i>	-	-	-	-
Gode män, ekb	63	63	63	63
<i>Specifikation förändringar och omprioriteringar</i> <i>Förklaring: Regler för schablonersättning från den 1 juli 2017 förändras. Fördelning inom kommunen är inte fastställd ännu. Det är därför osäkert hur stor ersättning ÖFN kommer att få. Bruttokostnaden uppgår till 6 mnkr per år, kan ev. ersättas av schablonersättning. Inga statsbidrag har tagits i beaktande.</i>	(6 000)	(6 000)	(6 000)	(6 000)
Summa nämndens förslag till budgetram	12 534	12 534	12 534	12 534
<i>Varav förslag till förändring</i>	<i>6 000</i>	<i>6 000</i>	<i>6 000</i>	<i>6 000</i>
Budgetberedningens förslag till budgetram				
Överförmyndarnämnden				
Gode män och förvaltare, ej ekb*				
Gode män, ekb				
Summa förslag till budgetram				

*ekb = ensamkommande barn

Överförmyndarnämnden bedömer att verksamheten, förutom den del som rör ensamkommande barn, kommer att kunna bedrivas inom nämndens ekonomiska ram under budgetperioden. När det gäller verksamhetsområdet *Gode män och förvaltare, ej ekb (ensamkommande barn)*, vill dock nämnden flagga för en rad osäkerhetsfaktorer som kan få ekonomiska följder för nämndens nettokostnader avseende arvoden och ersättningar. I de flesta fall är det tingsrätten som beslutar om ställföreträdarskap, således något som nämnden har att förhålla sig till. Vidare förändras ärendestocken kontinuerligt även av andra skäl, så som in- och utflyttning till kommunen. De flesta ställföreträdare väljer att ta ut arvode och arvodesnivåerna varierar utifrån uppdragets omfattning/karaktär. Vidare påverkar huvudmannens ekonomiska situation såtillvida att inkomster och förmögenhet avgör om huvudmannen och/eller kommunen ska bekosta arvodet. Förändringar i huvudmannens inkomster respektive förmögenhet kan följaktligen få stora konsekvenser på nämndens ekonomi eftersom betalningsförmågan prövas årligen.

När det gäller verksamhetsområdet *Gode män, ekb* kommer nya statsbidragsregler att gälla från och med 1 juli 2017 vilket innebär att nämnden inte längre kan återsöka faktiska kostnader direkt från Migrationsverket, förutom under en övergångsperiod. Enligt ”Förordning (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.” kommer en schablonersättning om 52 tkr per anvisat asylsökande barn att utbetalas till kommunen. Efter uppehållstillstånd utgår liksom tidigare en schablonersättning om 30 tkr som räcka till myndighetsdagen. Båda ersättningarna ska täcka kostnader för såväl god man som kostnader inom socialtjänsten. Det är svårt att bedöma nämndens framtida kostnader beroende på flera omständigheter så som antal barn som anvisas till kommunen, barnens ålder vid ankomst, handläggningstiden för asylutredningen vid Migrationsverket samt socialtjänstens möjligheter att utse särskilt förordnad vårdnadshavare.

En del av de barn som vistas i Linköpings kommun är placerade på boenden av andra kommuners socialtjänster. Det är dock överförmyndarnämnden i Linköping som är behörig överförmyndare och därmed ansvarig för godmanskapet. I förarbetena till nya statsbidragsregler omnämns en utredning i syfte att begränsa för anvisningskommunen att placera barn i andra kommuner. Denna utredning pågår. Enligt den nya förordningen kommer ersättningarna att betalas ut till den kommun som har socialtjänstansvaret. Det saknas lagstöd för behörig överförmyndare att få ta del av bidraget vilket innebär att överförmyndarnämndens kostnader inte ersätts.

Med anledning av förändrade statsbidragsregler och då struktur för fördelning av bidrag som kommer till kommunen ännu inte är klarlagd, begär nämnden medel för att täcka beräknade bruttokostnader för arvoden och ersättningar med motsvarande 6 000 tkr per år från 2018 och framåt. Inga statsbidrag har då tagits i beaktande.